

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Cap. 1. De Homicidio, quod permittitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

dendum, vel occidendum, si vi non repellat; occidendo iniustorem: Hisce conditionibus quinque adhibitis, fas est occidere iniustum iniustorem, ad vitæ defensionem, vel membrorum integritatem. Quia viam vi repellere omnia iura permittunt. Alexand. cap. 3. si vero, de sent. excommun. Sayr. in Clavi lib. 7. cap. 10. num. 18. Nauar. sum. cap. 15. num. 3. Syluest. verb. Bellum 2. num. 1. Manuel. part. 1. sum. cap. 155. Valent. 10. 3. d. 5. q. 8. pun. 4. Lessi. l. 2. c. 9. dub. 8. n. 41. Bannes 1. 2. q. 64. art. 7. Diana p. 5. tract. 4. resol. 1. & 2.

6 Etiam Clericis, & Monachis hoc concessum est, sicut laicis, idque contra quoscunque, etiam contra superiores: Monacho contra Abbatem: filio contra parentem, seruo contra dominum, vasallo contra Principem: & in quocunque officio sit occupatus, unde si quis celebret, & iniudatur, potest se tueri, ac iniustorem occidere, si necesse sit, & potest ea sacrum continuare. Doctores citat. Attamē si ex morte Principis magni Reipublicæ damnum sequeretur, ut bella civilia ad successionem: tenetur persona vilis perpetui mortem. Lessi. l. 1. c. 9. n. 42. Molina 4. tr. 3. d. 14. concl. 2.

7 Licet occidatur furiosus, aut amens iniustus. Licet potest occidi furiosus, vel amens, vel ebrius, vel dormiens, qui alium iniuste inuadit, si aliter euadere non potest iniustus. Quia viam vi licet repellere: nec ex eo, quod ille iniudando non delinquit, debet iniustus vulnus expectare. Omnes communiter.

8 Si Antonius iniuste inuasit Ioannem à principio, sed postea voluit ab iniustionis prosecutione desistere, suamque voluntatem Ioanni indicauit. Antonius autem iniustus noluit à pugna desistere: Ioannes nō parat homicidij peccatum occidendo Atonium, si aliter nequit suā vitā defendere. In foro autē externo punietur non adhibuit sufficientem cautionem. Lessi. l. 2. c. 9. n. 41. Molina 10. 4. de iust. tr. 3. d. 11. n. 2. Bonac. de restit. d. 2. q. ult. sect. 1. pun. 8. n. 5. & 6.

9 Licetum est occidere satellites, seu publicos ministros cum moderamine inculpata telæ, quando iniuste conantur innocentem interficere, vel illum capere, ut iniuste occidatur, si autem non constet, eum esse innocentem, sed bona fide manus suam obeant, occidi non possunt. Quia bonum commune postulat, ut ministro bona fide publicum officium exercenti, iniuria aut damnum non inferatur. Manu. part. 1. sum. cap. 155. num. 9. Aragon 2. 2. quest. 69. num. 4.

10 Quamvis verò liceat occidere iniustum iniustorem ob vitæ nostræ defensionem, regulariter loquendo non tenemur. Quia possumus exponere vitam nostram pro vitâ temporali proximi: imò sæpè laudabilis est permittere te occidi, quam occidere. In aliquibus tamen casibus occidere iniustorem tenemur: verbi gratiā, quando iniustus est valde utilis Reipublicæ. Quia bonum commune priuato est præferendum. Vel quando ex iniusti morte maximum sequetur damnum familiæ, ut vxori, & filiis, quibus tenetur iniustus alimenta præstare. Vel quando iniustus putat se lethalis criminis esse reum, & timer damnationi addici, si tunc temporis occidatur, Quia qui libet

tenetur magis animæ suæ salutem, quam proximi deligere. Tolet. l. 5. c. 5. n. 10. Sa v. Homocidium, num. 17. Molina 10. 4. de iust. tract. 3. d. 14. n. 1. Diana part. 5. tra. 4. resol. 14. Lessi. lib. 2. cap. 9. num. 56.

Si non potest iniustus se tueri nisi innocentis, quem iniustus se protegit, periculo: potest se cum eius periculo defendere. Quia ius habet se defendendi, quo non priuatur ex innocentis interpositione, si tamen fugere potest, tenetur saltem ex charitate, ne innocentem interficiat. Idem dicendum de illo qui fugit hostem, & infantem proterit, præ itineris angustia. Quia ius habet ad fugam viam, quo iure nō potest in tanto discrimine priuari ratione infantis imbecillitati. Casu tamē, quo infans esset sine loco obituro lauacro, lege charitatis teneretur, potius se occidi permittere. Quia salutem proximi spirituales suæ corporali anteponebat. Corduba lib. 1. q. 38. dub. Nauarra lib. 2. de restit. cap. 3. num. 147. Manu. part. 1. sum. cap. 135. num. 6. & 7. Lessi. lib. 2. cap. 9. dub. 9. Diana part. 5. tract. 4. resol. 4.

Tam Clericis, quam laicis licitum est occidere propriam facultatem iniustorem, si illa magni momenti existant, nec sit probabilis spes, aliter illas recuperandi. Quia omnibus licitum est iure naturæ viam vi repellere non solum à propria vita, sed etiam ab his, sine quibus simpliciter, vel commode vita iuuventur non potest. Tamen si aliter facile saluari, aut recuperari res possint, non est licitum latronem occidere iniudentem. Porro in dubio, an recuperari possint, latro possit occidi. Pro re minima non conceditur ius defensionis cum tanto alterius malo. Res autem exigui momenti dicitur, quando est valoris triu, quatuor, aut quinque nummorum aut eorum. Manuel 10. v. sum. c. 135. n. 15. & 16. Valent. 10. 3. d. 5. q. 8. pun. 4. Molina 10. 4. de iniustia, tr. 3. d. 16. Nauar. sum. c. 15. n. 2. Lessi. lib. 2. cap. 9. dub. 11. Sayr. in Clavi l. 7. c. 10. num. 30. Diana p. 5. tr. 4. resol. 17. & 18.

Varij vero sunt modi rem alienam iniudentem. Primo si quis per se nitatur auferre, & sequi contra impediendum defendat: in hoc casu licet impediendi raptorem occidere. Secundo, si raptor re accepta fugiat, potest dominus illum insequi & ferire: vel si necesse sit, telo petere: non licet tamen furem interficere, qui in tutam recepit, & re incepta quiete possidere. Tercio, si re loco certo deposita, volens ingredi in eum locum vi raptor impediatur: videtur concessum, ut vi aliter repellat, suam que rem recuperet: admodum de fure, cuius ope id possit consequi. Idem dixerim, quando quis nulla interposita mora, raptorem persequitur. Quarto, si quis res alterius iniudat, famuli ministerio, vel arte magica per demonem, nec alia ratione quā necesse sit præcipientis aut molientis possit impediri. Quinto, si coniuuauerit in alterius dāna. Sexto si quis alterius debitor iniuste impediatur, ne creditor satisfaciatur. Septimo, si falsa accusatione, vel falso testimonio alii fortunis conetur euertere: nec alia ratio impediendi suppetat. Reginal. lib. 2. n. 67. Diana part. 5. num. 4. resol. 37. Valq. de restit. §. 1. dub. 8. numer. 43. Lessi. lib. 2. cap. 9. dub. 11. numer. 74. & 75. Manu. part. 1. sum. c. 73. num. 15. Syluest. verb. Bellum, 2. num. 3.

Licitum est cuiuslibet pro pudicitia defendere

ELSCOBAR

Theologia Moralis

Tom. III. IN

E. IV.

Pro pudicitia sione inuaforem interimere, quando pudicitia fugiendo, aut vociferando, vel alio modo defendi non potest, quam opes æstimatur: & in hac re non semel adest peccati periculum. Scio tamen posse feminam condonare inuafori vitam patiendo sui violationem, quando abest consensus periculum. Nauar. *sum. cap. 15. num. 5. Sylui. 2. q. 64. artic. 7. questio 9. concl. 1. Moli. tom. 4. de iur. tract. 3. d. 17. num. 10. Diana part. 5. tract. 4. resol. 36. Manu. tom. 1. sum. cap. 73. num. 14.*

15 Inuaforem inferentem ignominiam licitum est occidere, si aliter ignominia vitari nequit. Quia periculum famæ æquiparatur vitæ periculo. Vnde potest occidi, qui virum honoratum fuisse, vel alapa percutit, vt ignominiam inferat: nec in hoc casu inuafus tenetur fugere, si fuga est illi ignominiosa: non enim tenetur vitare pati tantum incommodum, etiam si fugiendo suam, & inuaforis vitam conseruaret. Id tamen non admiserim in plebeis hominibus infimæ conditionis, qui ex alapis aut verberibus non magnam sustinerent ignominiam. Lessi. *lib. 2. cap. 9. dub. 12. num. 77. Nauar. sum. capit. 15. numer. 3. Sayr. in Clau. lib. 7. capit. 10. numero 27. Diana p. 3. tractat. 5. resol. 90.*

16 Profecto honor alterius variis modis potest imperi, & auferri, in quibus receptus est, concessam esse defensionem. Primum si alapam, vel baculo vulnus quis nitatur impingere, de quo huiusmodi iam dixi. Secundo, si quis alium per verba, vel signa contumeliis afficiat. Quia licet, contumeliosum occidere, quando aliter contumelia huiusmodi arceri non potest. Sic graues Doctores, quorum sententiam *scilicet 2. ad trutinam* afferam; quia contumeliæ aliter possunt proculdubio repelli. Tertiò si quis illata alicui nobili alapa fugiat, aut consistat, huiusmodi vir iniuria affectus potest percutere, aut insequi fugientem, quantum ad honoris recuperationem sufficit: quando aliter honor recuperari nequit. Quia hoc non est, vlciscisci honorem defendere. Quamvis in foro externo insequens punietur pena homicidij, ne cædibus via pateat. Vnde in praxi, vt vitetur cædium occasio, contrarium sustinuerim, præsertim quando læsor veniam implorat. Nauarra *lib. 1. cap. 1. num. 376. Lessi. lib. 2. cap. 9. d. 6. 12. num. 78. Nauar. sum. cap. 15. num. 4. Henriquez de Irregul. capite 10. Diana partem 2. tractat. 1. resol. 15. & particul. 5. tractat. 4. resol. 12. citans Azorium, Syluium, Reginaldum, ac Filiucium.*

17 Licitum est vitam proximi, quæ ab alio priuata autoritate impeditur, tueri, etiam cum inuaforis interemptione, si aliter defendi nequit. Quia possumus cooperari ad bonum, & suscipere partem innocentis. Verum innocens hoc loci dicitur, non solum ille, qui non inuafit; sed etiam ille, qui licet dederit causam inuafionis, aut à principio inuafit, vult nihilominus postea ab inuafione desistere. Imò charitas ad hoc obligat, quando sine graui incommodo nostro, vel alterius, id geri potest. Idque verum est, etiam si ille noller defendi, sed veller se pati occidi. Idem dixerim, quando pudicitia, honor, ac fortunæ proximi nobis sanguine innecti inuaduntur. *Escol. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.*

& opem nostram efflagitat. Quia iniuria quæ personæ nobis coniuncta infertur in nos proculdubio redundat. Sayr. *in Clau. lib. 7. cap. 10. num. 35. Salon. 2. 2. questio 64. art. 7. Sa. verb. Homicidium, num. 16. D. Antonin. p. 3. tit. 4. cap. 3. §. 2. Diana part. 5. tract. 4. resol. 19. Malger. 2. 2. tract. 3. cap. 1. dub. 15.*

18 Iure quis potest si velit, tueri vitam hominis priuati cum vitæ suæ probabili periculo: non tamen tenetur. Quia nemo tenetur suam vitam exponere pro vita corporali proximi. Potest enim quis diligere suam vitam præ vitæ cuiusvis priuati alterius. Secus dixerim, si persona Regis, seu Principis periclitaretur, unde bonum Reipublicæ pendet. Adnoto tamen priuatum non teneri defendere alacrius priuati, quando sine occisione inuaforis non potest. Quia ubi mala sunt paria, nemo tenetur vnum inferre, vt excludat alterum, præsertim cum id geri nequeat nisi per proximi occisionem. Certum tamen est, nos teneri bona externa quæ nobis necessaria non sunt ad tuendam vitam, exponere pro vita proximi saluanda. Lessi. *lib. 2. cap. 9. dub. 13. nu. 90. & 92. Moli. tom. 4. d. 18. num. 1 & 2. Diana part. 1. tr. 4. resol. 19. & 28. Reginald. lib. 25. cap. 6. num. 71.*

19 Si quis commodè potens vitam, vel fortunas proximi non defendit, mortaliter delinquit contra charitatem: sed non tenetur ad restitutionem, nisi iniustitia defendere teneatur. Nam qui ex officio proprio tenentur succurrere, peccant etiam contra iusticiam: nempe Principes, Magistratus, Prætor iuxta modum regiminis sibi præscriptum. Similiter tenetur id gerere tutor, curator, & alij, qui ad hoc conducti sunt, vt famuli milites, feudatarij. Lessi. *lib. 2. c. 9. dub. 11. n. 93. Diana p. 5. tr. 4. resol. 10.*

20 Publica potestas mutilare, ac occidere malefactorem. Cui libet etiam licet sibi membrum, vel partem membri mutilare, quando illius amputatio ad salutem totius corporis est necessaria. Imò in tali euentu adest amputandi obligatio, si dolores sint non nimium diuini Medico iudicante. Quia tenetur quisque vitæ suæ periclitanti medijs ordinarijs, re. non tamen difficilibus admodum, opitulari, si tamen ingentes essent cruciatus tolerandi, non tenetur permitttere, neque etiam potest ad hoc cogi, nisi quando quis est Reipublicæ valde necessarius: tunc enim ad bonum publicum tenetur, & potest cogi à Reipublica. Quia bonum publicum priuato est præferendum. Sotus *lib. 5. de iur. q. 2. art. 1. Molina tom. 4. tract. 3. d. 10. num. 2. Sa. verb. Homicidium, num. 14. Tolet. lib. 5. c. 6. nu. 7.*

21 Licitum est cuique, sibi amputare membrum, iubente Iudice, vel Tyranno, alioquin minante mortem. Quia par periculo exponitur, (vel serpente magisterjum præstante, vt totum conseruetur. Hinc est, vt qui catena ferrea detinetur in carcere occidendus, vel flammis est comburendus domo conflagrante, vel necandus à latronibus, vel à feris vorandus, potest sibi membrum amputare, vt se liberet à vinculis, & vitam conseruet. Non licet tamen sibi membrum resecare, si Tyrannus id ob Religionis causam imperaret: exempli gratia. Quia Sacrum fecisti, eas absconde manus. Quia id gerendo, videretur factum suum punire, & improbare. Lessi. *lib. 2.*

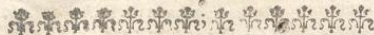
Non semper tenetur, quis cum vita propria periculo alterum defendere.

Ex charitate tenetur, priuati vitam, & fortunas defendere. Aliqui tenentur ex iniustitia.

Publica potestas potest mutilare, & occidere. Quando quis potest, & quando debet sibi membrum, seu cari permittere.

Quid si iubeat Iudex vel Tyrannus, vt quis sibi membrum amputet?

l. 2. c. 9. dub. 13. n. 101. Sa v. *Homicidium*, n. 24. Tanner. 2. 2. 4. q. 8. dub. 5. num. 100. Diana p. 5. tr. 4. resol. 32. Tolet. l. 5. c. 6.

CAPVT II.

De Homicidio, quod prohibetur.

²² **N**on licet priuata autoritate malefactorum occidere, sed publica tantum. Quia non licet interficere peccatores, nisi ob bonum Reipublicae: At boni Reipublicae proscriptio ad publicam pertinet potestatem, quae est in Principe, vel Magistratu. Hinc proscripti, contra quos lata est sententia capitis possunt à priuato homine interfici. Quia hoc fit publica autoritate iustitiae, cuius quilibet est respectu proscriptorum minister. Tamen si proscriptus esset extra territorium eius, qui condemnauit, non potest occidi, nisi Princeps loci illius facultatem concedat. Imò proscripti possunt se inuicem etiam proditorie, & per insidias interimere propter propositum sibi primum à Principe, vel ob promissam libertatem. Quia hoc fit publica autoritate, & aliquandò bono communi expedit. D. Tho. 2. 2. q. 64. a. 2. Aragon. ibi. Syluest. v. *Homicidium*, n. 7. Reginal. l. 2. 1. numer. 18. Azor. p. 3. l. 2. c. 2. quasi. 2. & 4.

²³ Non est licitum ante Iudicis sententiam licet impunè hoc à legibus permittatur, interficere uxorem, vel filiam in actu turpi deprehensam. Quia est contra ius naturae aliquem interimere ante sententiam Iudicis, & parte inaudita. Sa v. *Homicidium*, numer. decimo tertio, & decimo quarto. Lessi. l. 2. c. 9. dub. 5. Sylui. in supplem. q. 60. a. 1. Santius in selessi. d. 48. numer. 60. Diana p. 3. de sacram. resol. 223. Nauarra de res. sol. l. 2. c. 3. n. 100.

²⁴ Non licet homini priuato interficere legitimum Principem, Tyrannum solo regimine, & administratione, hoc est, quando iniuste onerat subditos, discordias dedita opera seminat, ut bonis spoliaret eos, & ipse dicitur. Quia etsi Princeps legitimè tyrannicè regat, tamen est superior, & scriptura imperat, nos Principibus Ethnicis parere. Quando autem Princeps tyrannus est ratione tituli, nempe si absque ullo iure armis Principatum innadat, vel occupet, potest à quouis de Regno interimi, modo conditiones hae interueniant. Prima, ut non pateat ad superiorem recursus. Secunda, ut constet esse tyrannum titulo Imperij. Tertia, ut non sit contra expressam Reipublicae voluntatem. Quarta, ut non timeantur maiora mala ab eius successores. Ratio est, quia talis non est Princeps sed iniustus inuasor, continuò vim inferendo Reipublicae, vnde etiam illi vim licet inferre. Moli. to. 4. tr. 3. d. 6. Baupies 2. 2. q. 64. a. 3. Sa v. *Tyrannus*. Malderus 2. 2. tr. 3. c. 1. dub. 4. Bonac. de res. sol. d. 2. q. ult. sect. 1. pum. 1. Sayr. l. 7. c. 10. n. 2. Lessi. l. 2. c. 9. dub. 4. Sylui. 2. 2. q. 64. a. 3. concl. 1. & 2.

²⁵ Licitum non est se ipsum directè seu ex intentione interimere. Quia homo non est dominus vitae suae, & suorum membrorum. Vnde mortaliter delinquit qui priuata autorita-

te occidit aliquem etiam volentem, consentientem, & id efflagitantem. Tamen licitum est quando iusta causa subest, aliquid facere, vel omittere, vnde certò scitur, securus interitus, hoc est, licet cooperari ad propriam mortem, idque tripliciter. Primo indirectè, per accidens, & mediàtè, exponendo vitam periculo ob rationabilem causam, aut omitendo actiones ad vitam necessarias. Secundo, immediatè, ac directè, sed ex praecepto Dei, ut fecit Samson, & D. Appollonia. Tertiò, publica autoritate, si quis coactè sumat venenum; haec enim cooperatio non videtur iniurata esse contraria D. Tho. 2. 2. q. 64. art. 5. Nauarra. sim. c. 1. 5. num. 1. Tolet. l. 5. c. 6. Sayr. in clau. l. 7. c. 9. Lessi. l. 2. c. 9. dub. 6. Sa v. *Iudicialis actus*, n. 54. Aragon 2. 2. q. 69. a. 4.

Tenetur communiter vnusquisque sub mortali suam vitam conservare, in quantum potest. Suam quisque vitam conservare, in quantum potest. Sunt tamen multi casus, in quibus quævis possit, vitam tueri non teneatur. Primus est, quando quis permittit, se occidi nē alter moriatur in peccato lethali: quod intelligo de eo, qui non est persona publica Reipublicae, vel alius admodum vtilis. Si enim talis esset, & non alter, se defendere, etiam occidendo, tenetur. Secundus, Miles potest, sed non tenetur, deferre stationem in periculo communi, etsi certus sit se occidendum. Tertius, reus potest non fugam arripere è carcere aperto, etsi certo sciat, se capite plectendum. Quartus, dominatus ad mortem per famem, potest à cibo clanculum oblato abstinere. Quintus in naufragio potest quis alteri permittere tabulam à se occupatam, & vndis committi. Sextus, si duo in extrema necessitate sint constituti, potest alter alteri cedere cibum, & finire se mori. Septimus, potest quis se telo occidere ad Principis, vel amici vitam conservandam, si amicus sit damnatus ad mortem iniuste, potest se pro illo occidendum offerre. Octauus, licet militibus de communi consensu immittitur pulueri tormentario ignem, quo navis incendatur, vel care se in mare precipites etiam cum aperto vitae periculo, ne cum ipsis navis in infidelium manus in Ecclesiae damnum adueniat. Nonus, exulanti etiam possunt qui sui corporis agilitate ambulantes super finem, quamuis enim pericula sit actio, experimento constat, raro accidere & precipitum. Ratio horum omnium est, quia non est prohibitum homini nē vitam suam periculis vnquam exponat; sed tantum nē ex intentione illam quasi exosam auferat. Monu. p. 1. c. 137. numero primo, & secundo. Marchant. in Decal. c. 5. q. 8. casu 4. Nauarra de res. sol. l. 2. c. 3. numero sexagesimo tertio & octuagesimo secundo. Malder. 2. 2. tr. 3. c. 1. dub. 19. Tolet. l. 5. c. 6. Sa v. *Homicidium*, Lessi. l. 2. c. 9. dub. 6. n. 27. Bonac. de res. sol. d. 2. q. ult. pum. 5. n. 4. Sayr. in clau. l. 7. c. 9. a. n. 19. Diana p. 5. tr. 4. resol. 26. 28. 31. 41. & 42. & p. 6. tr. 7. resol. 48.

Non licet alicui ex intentione vitam notabiliter ieiuniis, vigiliis, psalmorum decantatione abbreviare: & licet id non intendat, aduersus tamen eiusmodi effectum sequi solere. Quia omnes tenemur ex charitate nos ipsos conservare, & contrarium affectum non habere. Atque tamen non iudicio peccati esse reum, qui per moderatam abstinentiam, aut macerationem, aut ieiunia praevidet fore, ut vita abrenietur, non